

Паметта на града –
съвместна тема
на ТВ „Панорама“
и в. „Екополитика“

Археологическите гаранции

(по повод отвореното писмо на г-н Паси до г-н Каракачанов, публикувано в брой 6 (19) от 16 октомври 1990 г. на в. „Екополитика“)

Причината, поради която се намесвам в една донякъде частна кореспонденция, е дълбокото ми убеждение, че съществува един-единствен сигурен признак за окончателната ни раздяла с комунизма – и това е грижовното археологическо отношение към неговите останки. Убеждението, че всяко едно събитие от миналото, всеки един досегашен миг представлява уверена и осъзната крачка към настоящето, което пък е стъпка към някакво съвсем определено бъдеще, е комунистически наивизъм, който доскоро (а може би и все още) беше преподаван в училище. В същата заблуда ще се окажем, ако представим своята най-нова история като мъчителна, но героична и уверена борба за свободни парламентарни избори.

Истината е, че тази история беше история на пленуми и конгреси, на конференции и петилетки, на секретари и генерални секретари, а не на безпощадна героична битка против тоталитаризма. Режимът наистина се рушеше, но по някакви свои закони, като измина пътя на своя триумф и падение. По този път той успя да направи много – издигна безброй паметници, гробници, неработещи, но величествени заводи, промени езика, на който говорим, дори и граматиката, построи странни къщи и безсмислени пътища, подари на народа социалистическия реализъм.

Дали хората вярваха или не? Мисля, че днес това няма особено значение. По-важното е, че хората обслужваха и доизграждаха общонародния комунистически дом, чистеха го, цапаха го, свикваха с него, възпроизвеждаха го.

Нека всеки сам реши паметник на какво е предпочелното убежище на Г. Димитров – на прележалия в него четиридесет години покойник, на народния

възторг или на творческия порив на тайните служби. Но нека хората да имат възможността да се чудят пред тази загадка. (Друг е въпросът, че въпросното здание трябва да бъде изместено на по-подходящо място, някъде извън града, заедно с други чудни обекти.) В същата степен казаното е валидно за паметниците на Ленин, партизанските монументи, агиттаблата, пръснати из цялата родина, гипсовите бюстове и барелефи.

Зная, че бедната ни страна не е в състояние да изгради сега музеи, в които да побере едва ли не самата себе си, да подреди всичко онова, което трескаво натрупа в продължение на 45 години. Но ние трябва да заживеем с тази перспектива, необходимо е не да разрушим паметниците на Алъшца и Павел Корчагин, на Тодор Живков и Павлик Морозов, а да ги виждаме с по едно грижливо завързано инвентарно номерче на вратовете.

Защото единствената сериозна гаранция, че „България вече не е комунистическа страна“ това е музейно-археологическата гледна точка към комунизма. Той не може да бъде взривен (тази техника си е негов патент), но може да бъде инвентаризиран и старателно прибран – ако имаме нужда от история, или ако вече не сме комунисти – което е едно и също.

Така улиците и площадите ще могат спокойно да си върнат старите имена.

С признателност към
инициативата на г-н Паси
ЮЛИАН ПОПОВ